

ΒΡΑΔΥΝΗ της Κυριακής, Εχουμε μαύρη πρωτιά στην ξενοφοβία

"ΕΧΟΥΜΕ ΜΑΥΡΗ ΠΡΩΤΙΑ ΣΤΗΝ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑ"	
της Λιάνας Καλέκη	11. 02. 2001

Η εικόνα των μεταναστών που "ενοχλεί" τον κατά τα άλλα άκρως τρυφηλό μας βίο, διατρέχει τη σκέψη αρκετών που δεν διακατέχονται, ακόμα τουλάχιστον, και παραδόξως, από το ελληνικό σύνδρομο της βραχείας μνήμης. Η εικόνα των ιρακινών "λαθρομεταναστών;", γιατί δεν ξέρουμε ακόμα σε ποια κατηγορία ακριβώς ανήκουν, έκανε το γύρο των εφημερίδων, πούλησε αρκετά, ήταν δίχως άλλο ότι πρέπει για πρωτοσέλιδο.

Τελικά, τι ήταν αυτοί οι άνθρωποι; Μετανάστες, λαθρομετανάστες, πρόσφυγες, οικονομικοί πρόσφυγες; Ουδείς μάλλον γνωρίζει επακριβώς την "ταμπέλα" την οποία φέρουν, ώστε να τους επιφυλάξει και την ανάλογη υποδοχή. Είναι ίσως μια "εμβληματική" περίπτωση που επιζητεί μια εξίσου συμβολική λύση. Είναι μάλλον μια ειρωνική πραγματικότητα που στέκεται απέναντί μας και "μειδιά" με τον τρόπο που την αντιμετωπίζουμε. Τους αποκαλούμε μετανάστες, οικονομικούς μετανάστες, λαθρομετανάστες, πρόσφυγες, κανονικούς, μη κανονικούς, οικονομικούς ή πολιτικούς

πρόσφυγες. Συναντούμε τους όρους "εθνοτικές ομάδες", "παρانونόμως ή νομίμως εισελθόντες", "ομογενείς", "αλλογενείς", "παλιννοστούντες", "επαναπατρισθέντες". Η Ελλάδα την τελευταία δεκαετία, βρέθηκε ενώπιον μιας "παρδαλής" κοινωνικοοικονομικής, θρησκευτικής, γλωσσικής και πολιτισμικής πραγματικότητας. Ανέπτυξε μια εξίσου "παρδαλή" και παράφορη φιλολογία ως προς τη σύνθεση της νεοεισαχθείσης, για τα ελληνικά δεδομένα, εικόνας. Την κατέγραψε, την ανέλυσε, εκτενώς, έγραψε βιβλία γι' αυτήν, της αφιέρωσε ατελείωτες αράδες επιδερμικών προσεγγίσεων, ωστόσο δεν κατάφερε να την οριοθετήσει και να την εντάξει όπως της πρέπει στην κατά τα άλλα σεμνώς επηρμένη ελληνική κοινωνία.

Εμείς, σε μια προσπάθεια επαναπροσέγγισης του μεταναστευτικού φαινομένου, μέσα από την πολιτική κυρίως ματιά, αναζητήσαμε την κα. Άννα Καραμάνου, ευρωβουλευτή ΠΑΣΟΚ και μέλος του προεδρείου της Σοσιαλιστικής Ομάδας, και συνομιλήσαμε μαζί της.

- **Ü Κυρία Καραμάνου, η Ελλάδα τα τελευταία δέκα χρόνια έχει γίνει κατ'εξοχήν χώρα "εισαγωγής" μεταναστών. Πόσο συνειδητοποιημένη εμφανίζεται η ελληνική κοινωνία, και δη η ελληνική πολιτική; Οι ξένοι δεν είναι προσωρινοί και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να είναι μια απλή επωφελής παρένθεση της ελληνικής οικονομικής ιστορίας.**

Η ελληνική κοινωνία εμφανίζεται μάλλον ανέτοιμη απέναντι σε αυτή τη μεγάλη αλλαγή. Το ίδιο και η ελληνική πολιτεία.

Κατά την τελευταία δημοσκόπηση του Ευρωβαρόμετρου, μεταξύ των 15 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Έλληνες κατέχουν τη "μαύρη" πρωτιά στην ξενοφοβία. Πράγματι, πολλοί Έλληνες δεν έχουν ακόμη συνειδητοποιήσει τη σημασία και την

προσφορά των μεταναστών. Στη συνείδηση μεγάλου μέρους της κοινής γνώμης, βοηθούντων και των ΜΜΕ, έχει ριζώσει η αντίληψη ότι ο ξένος ευθύνεται για την ανεργία, την υψηλή εγκληματικότητα και την υποβάθμιση της ζωής, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις. Ωστόσο, σε χώρες με μακρά παράδοση υποδοχής μεταναστών έχει καταδειχθεί ότι οι μετανάστες, όχι μόνο δεν συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας, αλλά αντιθέτως, συμβάλλουν στη δημιουργία απασχόλησης και στην οικονομική ανάπτυξη.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει ήδη αρχίσει να λαμβάνει μέτρα, όπως η διαδικασία καταγραφής και νομιμοποίησης των λαθρομεταναστών, του 1998, και το νομοσχέδιο για τη μετανάστευση, που θα συζητηθεί σύντομα στην ολομέλεια της Βουλής.

- ***Ü Το σχέδιο νόμου για την "είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια" κινείται στη φιλοσοφία του "μην τυχόν" και ο μετανάστης αποκτήσει την ιδιότητα του πολίτη. Πώς αντιλαμβάνεστε εσείς το νέο αυτό σχέδιο νόμου, το οποίο συνυπογράφεται απ' όλο σχεδόν το υπουργικό συμβούλιο;***

Το νέο σχέδιο νόμου για τη μετανάστευση και την παραμονή των αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα προς μια ολοκληρωμένη πολιτική για τη μετανάστευση. Κινείται στο πλαίσιο των τάσεων που επικρατούν στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και θέτει τις βάσεις για μια ανοιχτή και διαφανή πολιτική, με καθαρούς κανόνες, νομοθεσία και διαδικασίες. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η παροχή πολιτικών δικαιωμάτων στους μετανάστες συναντά την αντίδραση της Νέας Δημοκρατίας, η οποία έχει καταγγείλει της ελληνοποιήσεις.

- **Ü Πόσο σαφής είναι ο διαχωρισμός στις ελληνικές αρχές ανάμεσα στους λαθρομετανάστες, πολιτικούς πρόσφυγες, οικονομικούς μετανάστες; Ξεκαθαρίστηκε η περίπτωση των ιρακινών λαθρομεταναστών, δεδομένου του πολιτικού καθεστώτος που επικρατεί στη Βαγδάτη;**

Οι όροι "λαθρομετανάστες", "πολιτικοί πρόσφυγες" και "οικονομικοί μετανάστες" συχνά συγχέονται, αν και θα έλεγα περισσότερο στα ΜΜΕ και στη συνείδηση του κόσμου, παρά στις ελληνικές αρχές. Οι ελληνικές συνοριακές αρχές, λαμβάνουν μέρος σε σχετικά επιμορφωτικά σεμινάρια που οργανώνει το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, με χρηματοδότηση του ευρωπαϊκού προγράμματος Odysseus. Όσον αφορά τους ιρακινούς λαθρομετανάστες, θα αποκαλούνται έτσι όσοι εισέρχονται παράνομα στη χώρα μας και δεν κάνουν αίτηση χορήγησης ασύλου, ή η αίτησή τους απορρίφθηκε. Το πολιτικό καθεστώς που επικρατεί στο Ιράκ δεν δίνει αυτόματα σε όλους του Ιρακινούς την ιδιότητα του πρόσφυγα. Ωστόσο, πολλοί από αυτούς που έκαναν αίτηση ασύλου, έχουν πλέον το καθεστώς του πρόσφυγα.

- **Ü Η Ευρώπη, τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, σε συνδυασμό με τη διεθνοποίηση της οικονομίας και την προώθηση ενός οικουμενικού πολιτισμού, έχει γίνει πεδίο συνεχών μεταναστευτικών μετακινήσεων. Γιατί καθυστέρησε τόσο η χάραξη μιας ενιαίας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής; Ποιες ενέργειες έγιναν προς αυτή την κατεύθυνση;**

Η Ε.Ε. αποτελείται από 15 κράτη-μέλη, το καθένα με διαφορετικούς κανόνες και νόμους

για τη μετανάστευση, και διαφορετικούς εθνικούς δεσμούς με τρίτες χώρες. Χρειάζεται λοιπόν κάποιο διάστημα για να γίνει η εναρμόνιση όλων των διαφορετικών συστημάτων.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία ισχύει από την 1η Μαΐου 1999, προβλέπει ότι εντός μιας πενταετίας θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας Κοινός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης. Αυτό σημαίνει, μεταξύ των άλλων, την υιοθέτηση μιας κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και την παροχή ασύλου.

Στην κατεύθυνση αυτή, το Έκτακτο Συμβούλιο Κορυφής στο Τάμπερε της Φιλανδίας τον Οκτώβρη του 1999, έλαβε πολύ σημαντικές αποφάσεις για μια σειρά πολιτικών πρωτοβουλιών σχετικά με τη μετανάστευση, στο πλαίσιο ενός πενταετούς προγράμματος εργασίας, τα κύρια σημεία του οποίου είναι:

- Κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου.
- Δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών.
- Συνεργασία με τις χώρες καταγωγής των μεταναστών και προσφύγων. Ένα στοιχείο αυτής της πολιτικής αποτελούν τα προγράμματα δράσης με έξι χώρες αποστολής μεταναστών.
- Διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων - αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και καταπολέμηση των εγκληματικών δικτύων.

- **Ü *Πόσο εφικτή είναι η αλλαγή νοοτροπίας στην Ευρώπη, και δη στην Ελλάδα, που αντιμετωπίζει τους αλλογενείς ως μια λούμπεν κάστα ανθρώπων, καταδικασμένους σε θέσεις που οι γηγενείς απαξιούν να αναλάβουν;***

οι αλλοδαποί πράγματι, συνήθως, εκτελούν εργασίες που οι Έλληνες έχουν εγκαταλείψει. Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται πάντα στην πρώτη γενιά μεταναστών, είτε γιατί δεν γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής, είτε γιατί δεν έχουν τυπικά προσόντα, είτε γιατί τα προσόντα αυτά δεν αναγνωρίζονται. Είναι γεγονός ότι οι μετανάστες στην Ελλάδα αντιμετωπίζονται ως φτηνό εργατικό δυναμικό, χωρίς δικαιώματα. Όπως γράφτηκε στη Γαλλική Le Monde, "έλληνες αγρότες οργισμένοι από το κύμα συλλήψεων των μεταναστών από την αστυνομία ζητούν από την κυβέρνηση να σταματήσει τις επιχειρήσεις – σκούπα και δεσμεύονται αντιστοίχως να οδηγήσουν οι ίδιοι τους εργάτες αυτούς στα σύνορα μετά το τέλος της εποχής της συγκομιδής".

Η ευθύνη της πολιτείας και των πολιτικών ηγεσιών για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και την καταπολέμηση των διακρίσεων είναι δεδομένη. Σημαντικός όμως παραμένει και ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Συχνό είναι το φαινόμενο να προβάλλονται στοιχεία για την εγκληματικότητα π.χ. Αλβανών ή Τσιγγάνων, με υπερτονισμό της εθνικότητας των θυτών. Ο διαχωρισμός της εγκληματικότητας των μεταναστών από την αντίστοιχη γενική και η δραματοποίησή της δημιουργεί την εντύπωση ότι υπάρχει μια ειδική συμπεριφορά των μεταναστών στο θέμα αυτό, που εμποδίζει την κοινωνική τους ενσωμάτωση.

- **Ü *Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής είναι η νομιμοποίηση των μεταναστών. Συμφωνείτε με την πρόταση; Το ΠΑΣΟΚ θα προβεί σε ένα τέτοιο εγχείρημα; Εάν όχι, πώς σκοπεύει να οριοθετήσει την κατάσταση, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει καταφέρει να γνωρίζει επακριβώς τον αριθμό των***

**αλλογενών που έρχονται, φεύγουν ή
διαμένουν μόνιμα στην ελληνική
επικράτεια;**

Είναι πράγματι ανάγκη να δούμε το θέμα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και της νομιμοποίησής τους, σε συνδυασμό, τόσο με τα ανθρωπιστικά ιδεώδη, όσο και με τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις, αφού για τα επόμενα 25 χρόνια προβλέπεται πως ο δείκτης γονιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (και στην Ελλάδα) θα πέσει στο 1,15 (δείκτης ανανέωσης πληθυσμού 2,1) με σοβαρές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Χρειάζεται ακόμη, πέραν της οικονομικής διάστασης, να αξιολογήσουμε θετικά τη συμβολή των μεταναστών και των προσφύγων στον εμπλουτισμό του πολιτισμού μας με τις διαφορετικές γλώσσες και κουλτούρες, που δίνουν έναν νέο δυναμισμό στο δικό μας και μπορούν να προάγουν τη συνεργασία και τις ανταλλαγές με τις χώρες καταγωγής τους.

Οι νομιμοποιήσεις του 1998 έδειξαν πως το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο από ότι ίσως νομίζαμε. Και, πράγματι, καθώς είναι αδύνατον να γνωρίζει κανείς τον ακριβή αριθμό αυτών που διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα, θα πρέπει να τεθούν κανόνες, οι οποίοι θα αφορούν και τη νομιμοποίησή τους. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ζητήσει τη νομιμοποίηση όλων όσοι παράνομα διαμένουν στην Ένωση και έχουν συμπληρώσει πέντε χρόνια παραμονής.